

JORD- OCH SKOGSBRUKSUTSKOTTETS UTLÅTANDE 49/2014 rd

Finland till en föregångare i hållbar naturresursekonomi 2050 Uppdatering av riktlinjerna i statsrådets naturresursredogörelse "Smart och ansvarsfull naturresursekonomi" till riksdagen 2014

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 25 november 2014 statsrådets redogörelse Finland till en föregångare i hållbar naturresursekonomi 2050 Uppdatering av riktlinjerna i statsrådets naturresursredogörelse "Smart och ansvarsfull naturresursekonomi" till riksdagen 2014 (SRR 9/2014 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att jord- och skogsbruksutskottet ska lämna utlåtande i ärendet till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Mika Honkanen, arbets- och näringsministeriet

- överinspektör Jaana Kaipainen, jord- och skogsbruksministeriet
- konsultativ tjänsteman Merja Saarnilehto, miljöministeriet
- forsknings- och utvecklingschef Sirpa Thessler, Naturresursinstitutet
- miljödirektör Liisa Pietola, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- direktör för skogsärenden Jouni Väkevä, Skogsindustrin rf
- branschchef (träenergi) Tage Fredriksson, Bioenergia ry
- ledande expert Lari Rajantie, Jubileumsfonden för Finlands självständighet (Sitra).

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Allmänt

Enligt redogörelsen ska den offentliga sektorn ta fram sektorsöverskridande åtgärder som främjar en hållbar och ansvarsfull naturresursekonomi och som bidrar till välfärden. Åtgärderna måste öka det mervärde som fås av materiella och immateriella naturresurser och främja tillväxten

inom naturresurssektorn. Utskottet menar i likhet med redogörelsen att om Finland vill vara en pionjär inom hållbar och ansvarsfull användning av naturresurser måste vi ytterligare utveckla våra starka sidor och bygga upp ny kompetens samt ta tillvara de möjligheter till serviceaffärsverksamhet som ges.

En hållbar utvinning av egna naturresurser kommer att utgöra en viktig grund för Finlands

framtida gröna tillväxt. Bioekonomin har nära kopplingar till utskottets ansvarsområde. De strategiska målen inom ansvarsområdet är livskraftiga och produktiva åkrar, skogar, vattendrag, husdjurs-, fisk- och viltbestånd samt ökad förädling av sektorns produkter.

För att säkerställa att naturresurserna utnyttjas innovativt och mångsidigt måste de etablerade förfaringssätten och organiseringen av insatserna utvärderas. En hållbar naturresurspolitik kräver enligt utskottet en utveckling av styrmetoderna och praxisen med anknytning till naturresurser, till exempel tillståndprocesserna. Överlappande tillstånds- och myndighetsrutiner måste konsekvent gallras ut. Lagstiftning och förvaltningspraxis som hindrar ett hållbart och innovativt utnyttjande av naturresurser måste elimineras och ägarens ställning måste tryggas genom uppdaterade bestämmelser om ersättningar och inlösning.

I redogörelsen beskrivs innehållet i de uppdaterade strategiska målen samt de första gemensamma projekt och åtgärder som utvecklar naturresursekonomin som helhet. Utskottet går närmare in på dem nedan.

Prognostisering och kunskap

I redogörelsen sägs att Finland måste utvecklas till ett innovationskluster för hållbart utnyttjande av naturresurser. Liksom redogörelsen menar utskottet att detta mål förutsätter att grundläggande bio-, geo- och miljövetenskaplig kunskap som främjar användningen av naturresurser produceras, tolkas och förmedlas på ett långsiktigt och mångsidigt sätt och att denna kunskap kombineras med samhällelig och ekonomisk forskningsdata. Utskottet understryker att de särskilda förhållandena i landet måste beaktas när kostnadseffektiviteten inom jord- och skogsbruket och sektorns miljökonsekvenser analyseras.

Naturresursinstitutet måste ges förutsättningar att stärka forskningen inom förnybara naturtillgångar. Det behövs forskning för att vi ska kunna skapa framtidens bioekonomi och en välfärd som vilar på bioekonomin. Det är också viktigt att på bred front gynna en tvärvetenskaplig naturresurs- och miljöforskning som också över-

skrider förvaltningsgränserna, att stödja samarbetet inom utvecklingen av forskningsinfrastrukturerna och kompetensen och att stärka tillgången till informationsmaterial. Yrkesutbildningen och den övriga utbildningen inom naturresurssektorn måste säkras.

Utskottet instämmer i det som sägs i redogörelsen om att forskningsrönen måste göras mer tillgängliga för beredningen av tillstånds- och myndighetsprocesser som syftar till hållbart utnyttjande av naturresurser. Tillstånds- och myndighetsprocesserna för investeringsprojekt måste i enlighet med detta bli snabbare och smidigare. Detta mål nås lättare om all behövlig information finns tillgänglig som beslutsunderlag.

Utskottet menar att om kunskaper och information ska kunna utnyttjas bättre krävs det i praktiken också bättre kompatibilitet mellan informationssystemen. Information om nya forskningsresultat måste läggas ut bland annat på webben så att den nya kunskapen kan utnyttjas effektivt. Data som samlats in med offentliga medel måste i större utsträckning än för närvarande göras tillgänglig för olika aktörer.

Utskottet instämmer i det som sägs i redogörelsen och ser det som mycket angeläget att försöka förutse hur effekterna av klimatförändringen och anpassningen till den kommer att påverka det hållbara utnyttjandet av naturresurser i Finland och globalt.

Värdekedjor för naturresurser

Med hänsyn till det som sägs ovan ser utskottet det som nödvändigt att Finland blir mer aktivt inom det hållbara utnyttjandet av naturresurser. Utvecklingen bör fokusera på att skapa bättre förutsättningar för utnyttjandet av naturresurser och utveckla förädlingen av naturresurser på bioekonomisk grund. Det är likaså viktigt att hitta kompetensbaserade koncept och kunna exportera dem samt att öka affärsverksamheten inom ren teknologi (cleantech) och utnyttja ekosystemtjänster i bl.a. turismen. Utskottet vill särskilt understryka att i ett nationalekonomiskt perspektiv och för att trygga landets exportinkomster är det nödvändigt att främja ett hållbart skogsbruk och säkra den framtida virkesproduk-

tionen. Framtidens bioekonomi vilar på virkesproduktionen och på en mångsidig träförädling. Den kemiska och biokemiska forskningen är redan i färd med att utveckla nya användningsområden för träråvara, inte minst för medicinskt bruk. Utskottet hänvisar till sitt betänkande om statsrådets skogspolitiska redogörelse (JsUB 5/2014 rd—SRR 1/2014 rd).

En hållbar naturresursekonomi förutsätter också konkurrenskraftiga företag och att finansiering riktas i synnerhet till kommersialisering av produkter och tjänster och till försöksprojekt. Finland bör få centra för pilot- och demonstrationsprojekt som håller europeisk nivå och är tillräckligt stora. Industrin och dess konkurrenskraft blir än viktigare i strävandena för att öka användningen och förädlingen av naturresurser.

Utskottet understryker att vårt lands skogar, åkrar, vattenresurser och vattenekosystem samt våra vilt- och fiskbestånd måste utnyttjas hållbart och vi måste se till att det finns tillräckligt med råvaruresurser för vidareförädlingen. Ett aktivt skogsbruk och tillgång till träråvara är förutsättningar för nya investeringar och utvecklingen av träförädlingen. Den blå bioekonomin, som baserar sig på vatten- och fiskresurser samt ekologiskt hållbart vattenbruk, bildar en helhet där det finns stora möjligheter att öka produktionen samt exporten av kompetens och teknologi. Inhemsk livsmedelsproduktion bidrar till ökad självförsörjning, bättre försörjningsberedskap och miljövänlig praxis.

Utskottet ser det som ytterst angeläget att importråvara ersätts med inhemsk produktion. Dessutom måste tillgången till importråvaror som är kritiska för försörjningsberedskapen säkras. Användningen av trä inom byggandet måste utökas. Likaså måste användningen av inhemsk biomassa såsom trä i energiproduktionen och som råvara i biobränslen höjas genom en långsiktig energipolitik. Det måste bli lättare att ersätta icke-förnybara energikällor och råvaror, speciellt importbaserade sådana, med förnybara naturresurser genom olika ekonomiska styrmetoder. Bioprodukter måste ges fördelar i förhållande till produkter tillverkade av icke-förnybara naturresurser. Ett program för att minska be-

roendet av olja och stenkol bör tas fram inom ramen för den nya energi- och klimatpolitiska strategin. Ökad produktivitet måste eftersträvas genom att stärka metallindustrin och förädlingen av mineraler i Finland.

I underhållet och utvecklingen av infrastruktur måste naturresursekonomins behov absolut beaktas. Som ett led i stärkandet av näringslivets konkurrenskraft måste transportledernas och datatrafikförbindelserna kapacitet och ändamålsenlighet förbättras. Naturresursekonomin i allmänhet, hanteringen av naturresurser och även de tjänster bioekonomin ger upphov till (bl.a. landsbygdsturism och rekreationstjänster) förutsätter att basstrafikledshållningen och det sekundära vägnätet sköts väl.

Processer och tjänster

Med hänsyn till det som sagts ovan konstaterar utskottet att naturresursekonomin och lokala lösningar för närproduktion stärker försörjningsberedskapen, resurseffektiviteten, kretsloppsekonomin och skapar lokal välfärd samt ger upphov till positiva regionalekonomiska multiplikatoreffekter. Av redogörelsen framgår att andelen slutna materialkretslopp inom produktionen ökar. Utskottet menar att också jordbruket måste ha som mål att återvinna näringspreparat. Tekniken måste dock kunna garantera att det är riskfritt att använda preparaten, eftersom vårt lands bioekonomi och försörjningsberedskap till denna del vilar på jordbrukets produktivitet.

Utskottet instämmer med redogörelsen i att statsrådets principbeslut om ett utvecklingsprogram för ekobranschen samt utvecklingsprogrammet för närmät måste genomföras. I samband med genomförandet av statsrådets principbeslut om myrar och torvmarker måste det säkerställas att jord- och skogsbruket får den eftersträlvade nyttan. Vidare måste energiförsörjningen tryggas, de skadliga konsekvenserna för vattendrag och klimatet minimeras och en gynnsam skyddsnivå för myrnaturen uppnås. Dessa mål förutsätter en tydlig klassificering av myrarna. Utskottet poängterar också vikten av ett starkare samarbete mellan myndigheter och forsk-

ningsinstitut i projekt som rör ekosystemtjänster.

I likhet med redogörelsen menar utskottet att bioekonomistrategin (2014), statsrådets skogspolitiska redogörelse 2050 (2014), handlingsprogrammet Finland som pionjär inom hållbar utvinningsindustri och programmet för material-effektivitet måste genomföras. Vi måste minska beroendet av fossila naturresurser och befordra hållbar produktion genom våra val bland annat när det gäller boende, konsumtion och upphandling inom den offentliga sektorn.

Användningen och vården av vattendrag och fiskbestånd måste stödas som ett led i stärkandet av hållbar affärsverksamhet, lokal välfärd och miljöns tillstånd. Fiskvägsstrategin och statsrådets nationella lax- och havsöringsstrategin för Östersjöområdet 2020 (godkänd 2014) bör genomföras.

Ett hållbart utnyttjande av åkrar, skogar och viltbestånd samt fiskbestånd bidrar till en positiv utveckling av landsbygden och hela Finlands region- och samhällsstruktur. Naturresursekonomin och lokala lösningar inom närproduktion skapar inte bara nationell utan också lokal välfärd och ger positiva regionalekonomiska multiplikatoreffekter. Upprätthållandet av den infrastruktur som behövs för naturresursekonomin tjänar också andra behov i samhället.

Internationellt inflytande

Utskottet hänvisar till redogörelsen och förutsätter att Finlands påverkningsarbete i EU när det gäller naturresurser samordnas effektivt. Finland bör självt ta initiativ och arbeta organiserat. Det är nödvändigt att genom intressebevakning arbeta för att de finländska naturresurspolitiska synpunkterna beaktas regelmässigt när reglering och strategier bereds på EU-nivå. Förutseende påverkning måste sättas in redan när de internationella processerna bereds. Finland måste ta egna initiativ och aktivt påverka när det gäller riktlinjer för och genomförande av EU-politik-

sektorer som är viktiga med tanke på en hållbar användning av naturresurser, bland annat utvecklingen av bioekonomi, mineralekonomi och vattenhushållning.

Utskottet har i ett betänkande (JsUB 21/2014 rd—RP 138/2014 rd) noterat att kunskaperna om bl.a. Finlands naturförhållanden, klimat och skogsbruk är bristfälliga inom Europeiska unionen. Vi måste vidta åtgärder för att stärka och sprida kunskaperna om Finland. Utskottet såg det i det nämnda betänkandet som nödvändigt att Finland inrättar en särskild befattning (skogsattaché) för att öka dessa kunskaper i EU-sammanhang. Kommissionen måste absolut vara insatt i förhållandena i medlemsländerna.

EU-lagstiftningen måste också i framtiden utgå från att trä är en koldioxidneutral råvara. Träet bibehåller då som förnybar råvara övertaget över fossila bränslen och icke-förnybara råvaror, vilka ligger bakom klimatförändringen. De finska skogarna är viktiga kolsänkor. Vi måste se till att de skyldigheter som åläggs produktionen är konkurrenskraftiga i ett internationellt perspektiv.

Redogörelsen lyfter fram nätverket Team Finland, som syftar till att understödja Finlands sak ute i världen, hjälpa finländska företag med internationaliseringen, locka utländska investeringar till Finland och stärka Finlandsbilden. Det vore ytterst välkommet att nätverket i sin verksamhet beaktar internationaliseringsmålen i naturresursredogörelsen, bioekonomistrategin och i handlingsprogrammet för Finland som pionjär inom hållbar utvinningsindustri. Nätverket bör i sitt arbete dessutom beakta livsmedelsekonomin och matexporten. Ett klart och tydligt exportvarumärke för finländsk mat bör byggas upp.

Ställningstagande

Jord- och skogsbruksutskottet anför

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 3 februari 2015

I den avgörande behandlingen deltog

ordf. Jari Leppä /cent
vordf. Lauri Heikkilä /saf
medl. Markku Eestilä /saml
Satu Haapanen /gröna
Lasse Hautala /cent
Reijo Hongisto /saf
Anne Kalmari /cent
Jukka Kopra /saml

Timo V. Korhonen /cent
Pirkko Mattila /saf
Jari Myllykoski /vänst
Mats Nylund /sv
Kari Rajamäki /sd
Katja Taimela /sd
Tytti Tuppurainen /sd.

Sekreterare var

utskottsråd Carl Selenius.